

บทที่ 3 ปรัชญาศิลปะยุคกลาง

ปรัชญาศิลปะยุคกลางและวรรณกรรมเรื่องความงาม

วรรณกรรมทางปรัชญายุคกลาง หมายถึงปรัชญายุคกลางของยุโรปเป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวกับปรัชญากรีกตอนปลาย ปัญหาหลัก ๆ ของปรัชญายุคกลางจึงเป็นเรื่องของการรับประสานปรัชญากรีกกับคริสตศาสนา⁽¹⁾ เพื่อเหตุผลในการอธิบายหลักคำสอนศาสนาให้ทันสมัย และสนองความต้องการทางปัญญาของคนรุ่นใหม่

นักปรัชญายุคกลางที่สำคัญ ๆ ทั้งหมดมักเป็นนักบุญในคริสตศาสนา เช่น เซนต์ ออกัสติน (St. Augustine) ได้ใช้ปรัชญาของเพลโตอธิบายหลักคำสอนในศาสนา เซนต์ โทมัส อควีนาส (St. Thomas Aquinas) ก็ได้รับเอาปรัชญาของอริสโตเติลมาอธิบายหลักศาสนา

แม้ในระยะแรก ๆ นักบุญทั้งหลาย รวมทั้งศาสนิกชนชาวคริสต์โดยทั่วไป ผู้มีศรัทธามั่นอยู่กับองค์พระเป็นเจ้า มีความเชื่อมั่นและยึดถือมาโดยตลอดว่า พระคัมภีร์ไบเบิล เป็นแหล่งบรรจุคำสอนที่ถูกต้อง และสมบูรณ์ที่สุด เป็นหลักสายตรงที่สุดที่จะนำจิตวิญญาณของศาสนิกชนผู้เชื่อมั่นไปสู่อาณาจักรขององค์พระเป็นเจ้าได้ พระคัมภีร์ไบเบิลนั่นเอง จะผิดพลาดไม่ได้เพราะเป็นเทวโองการขององค์พระเจ้าโดยตรง มนุษย์มีศรัทธาจึงเชื่อมั่นในตนเองได้เต็มเปี่ยมที่จะเข้าถึงอาณาจักรสวรรค์ขององค์พระเจ้า โดยการปฏิบัติตามหลักพระคัมภีร์ไม่จำเป็นที่จะต้องออกไปยอมรับวรรณกรรมทางปรัชญาและแนวความคิดอื่น ๆ เพราะหลักพระคัมภีร์ไบเบิล เป็นหลักสายตรงเพียงหลักเดียว ที่จะชี้แนวทางตรงให้อยู่แล้ว

หลักการแห่งคำสอนและวรรณกรรมทางปรัชญาอื่น ๆ นอกจากพระคัมภีร์ไบเบิล ล้วนเป็นหลักรอง และก่อให้เกิดการล่าช้าที่จะเดินทางตรงไปสู่อาณาจักรสวรรค์ขององค์พระเจ้า เพราะการศึกษาหลักคำสอนและทฤษฎีปรัชญาอื่น ๆ ถือเป็นอุปสรรคในการเข้าถึงอาณาจักรขององค์พระเจ้า

(1) กริติ บุญเจือ, แก่นปรัชญายุคกลาง : ไทยวัฒนาพานิช 2527 หน้า 2

เพราะจะต้องเสียเวลาใช้เพื่อการศึกษาเหตุผลต่าง ๆ ไปโดยไม่จำเป็น อย่างน้อยที่สุดก็เกิดการล่าช้าที่จะบรรลุจุดหมายของชีวิตดังที่กล่าว

แต่การที่นักบุญสำคัญ ๆ ของคริสตศาสนา ได้ยอมรับเอาปรัชญากรีกเข้าไปใช้เพื่ออธิบายหลักคำสอนนั้น แสดงให้เห็นเหตุผลทางปัญญาได้มาก โดยเฉพาะการผ่อนคลายเสรีภาพทางความคิด และเหตุผลทางปัญญาของมนุษย์ให้กว้างขึ้น เพราะตลอดประวัติศาสตร์ยุคกลางของยุโรปนั้นถือว่าเป็นยุคมืด คือมืดมิดทางความคิดเหตุผลใหม่ ๆ ที่จะสนองความต้องการทางปัญญา เพราะถูกครอบงำอยู่ด้วยอำนาจลัทธิ Dogmatism ในศาสนา ความตื่นนทางปัญญาจึงได้เริ่มก่อตัวมากขึ้นและแสดงผลชัดเจนเมื่อขึ้นสู่ยุค Renaissance ของฝรั่งเศส ซึ่งถือว่าเป็นความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์ความคิดของมนุษย์

ศาสนาตะวันตกในยุคกลาง โดยสอนให้ยึดหลักพระคัมภีร์นั้นเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่ง ที่ทำให้ไม่ค่อยมีเสรีภาพและถูกบีบคั้นทางความคิดมาก เพราะสอนให้ยอมรับความจริงโดยไม่ต้องคิดเมื่อสถาบันศาสนามีอำนาจ ก็มีการลงโทษแก่ผู้ไม่เชื่อฟัง หรือคิดแปลกออกไปจากคำสอนของศาสนาอย่างรุนแรง มันก็บีบคั้นคนที่อยากรู้ความจริงให้ต้องตื่นนมาก ทั้งในด้านการคิดค้นและการพิสูจน์ความจริง⁽¹⁾ ตั้งแต่แรกเริ่มของยุคกลางมาตลอด ศาสนาของฝ่ายตะวันตก มีลักษณะเป็นแบบที่จะต้องเชื่อคำสอนตามที่มีอยู่ในคัมภีร์ หรือตามที่สถาบันหรือองค์การศาสนาเป็นผู้บอก ซึ่งอ้างว่าเป็นคำรัส หรือเป็นคำสั่งของเทพเจ้าเบื้องบน⁽²⁾ ตามความหมายของศาสนาในแนวนี้ องค์การศาสนาของเขามีอำนาจมากถึงขนาดตั้งศาลพิพากษาตัดสินศรัทธา ถ้าหากใครพูดหรือแสดงความคิดเห็นขัดแย้งต่อคำสอนในคัมภีร์ อาจถูกจับตัวขึ้นศาลพิพากษาโทษอย่างแรง ต้องถูกประหารชีวิตด้วยวิธีการที่โหดร้ายก็ได้⁽³⁾ ซึ่งในด้านของความคิดที่ขัดแย้งกับหลักการทางศาสนาก็ปรากฏมีอยู่บ่อย ๆ นี่ก็เป็นสาเหตุหนึ่งของยุคกลางที่ร่ำร้องหาความเสมอภาคทางความคิด และเชิดชูเสรีภาพทางปัญญายิ่งนัก

(1) พระศรีวิสุทธิโมลี ความคิดเกี่ยวกับพระศาสนาที่ได้ไปเห็นมา (พ.ศ. 2515) จากภาคผนวกของ “พระพุทธศาสนากับสังคมไทย : มุลินธิโกมลคัมทอง 2526 หน้า 257 - 8

(2) เล่มเดียวกัน หน้า 259

(3) เล่มเดียวกัน

ในยุคกลางนี้ ศาสนาได้พัฒนาหลักคำสอนออกมาในรูปเชิงปรัชญา เป็นการประสาน ประนีประนอมเหตุผลทางความคิดของปรัชญากรีก กับคริสตศาสนา แม้จะมีปัญหาบ้างก็ตามแต่ อย่างน้อยที่สุดก็ค่านึงถึงเหตุผล 3 ประการคือ⁽¹⁾

1. เพื่อความสบายใจของตนเอง
2. เพื่อสามารถตอบโต้ผู้ขังใจในคำสอนของศาสนาได้ (ปรัชญาศาสนา)
3. เพื่อชักชวนเพื่อนนักปราชญ์ให้สนใจศาสนาเดียวกับตน

อนึ่ง ในการยอมรับเอาเหตุผลทางปรัชญา และแนวความคิดอื่น ๆ เข้ามาในศาสนา เพื่อ อธิบายหลักคำสอนให้เป็นเหตุผลทางปัญญาเชิงปรัชญานั้น มิใช่จุดประสงค์หลักแต่เพียงการยอมรับว่า แม้เหตุผลปรัชญาและแนวความคิดอื่น ๆ นั้น ก็เป็นประโยชน์ที่จะปูพื้นฐานเป็นบันไดขั้นต้น ที่จะเตรียมบุคคลในระดับหนึ่งให้ไต่ขึ้นไปสู่หลักคำสอนในพระคัมภีร์โดยตรงด้วย ในแนวนี้ไม่ว่าศิลปะ การดนตรี ก็เข้ามามีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นกับโบสถ์คริสเตียน การพัฒนาศิลปะ การดนตรีในสมัยต่อมานั้น ส่วนใหญ่ก็ถือกำเนิดมาจากดนตรีในโบสถ์⁽²⁾ ในระยะเริ่มแรก ที่ศาสนา คริสต์ได้รับเอาการดนตรีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการสวดอ้อนวอนพระเจ้า และหลังจากอาณาจักร โรมันล่มแล้ว ศิลปะการดนตรีได้มีความสำคัญต่อโบสถ์ในยุคกลางมาก โบสถ์จึงกลายเป็นศูนย์ กลางวัฒนธรรมทางศิลปะและการดนตรี และเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของศาสนิกชน ด้วย ดนตรีสรรเสริญพระคุณพระเจ้า ก็ได้รับการยกย่องสูงและมีการบันทึกเพลงสวด และจัด ระบบขึ้นอย่างสวยงามและสมบูรณ์ ประโยชน์ของดนตรี ซึ่งมีลักษณะเร้าอารมณ์ สงบเรียบงาย หนุนเหนี่ยวจิตวิญญาณของศาสนิกชนให้ผูกพันกับองค์พระเจ้า จึงเป็นจุดประสงค์สำคัญ อย่างหนึ่งที่ศาสนาต้องการ

ที่กล่าวโดยย่อ ๆ นี้ เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะมองต่อไปว่า แนวความคิดและเหตุผลทาง ปรัชญาในเรื่องสุนทรียศาสตร์ เป็นไปอย่างไร ทำไมต้องเกี่ยวข้องกับศาสนา โดยเฉพาะพระเจ้า ที่เข้ามามีบทบาทในการสร้างสรรค์งานของศิลปิน และโลกสถาปนิก อย่างไร

ที่จริงแล้ว ทฤษฎีปรัชญาศิลปะของอริสโตเติลเป็นส่วนของการคาดคะเนเรื่องศิลปิน

(1) กิรติ บุญเจือ, แก่นปรัชญายุคกลาง, ไทยวัฒนาพานิช 2527 หน้า 2

(2) ดนัย ลิมปดน้อย, ดนตรีแห่งชีวิต, กราฟิการ์ต 2522 หน้า 44

งานศิลปะ เทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ดำเนินการเพื่อผลิตวัตถุแห่งศิลปะรวมทั้งจุดหมายของศิลปะ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ทฤษฎีว่าด้วยธรรมชาติ เมื่อเปรียบเทียบกับทฤษฎีของเพลโต ซึ่งเป็นเรื่องของสิ่งเหนือธรรมชาติเป็นองค์ประกอบที่เป็นสิ่งเหนือวิสัยสามัญ แต่อริสโตเติลเห็นว่า สิ่งสากลก็อยู่ในสิ่งนั่นเอง ซึ่งแตกต่างไปจากเพลโตที่ว่า สิ่งสากลมีอยู่แยกส่วนและเหนือกว่าสิ่งสิ่งนั้น ปรัชญาศิลปะของเพลโตต้องการหลักคำสอนที่ว่าด้วยแรงบันดาลใจที่ศักดิ์สิทธิ์เพื่อความสมบูรณ์ หมายความว่า ผลงานศิลปะอันสวยงามเป็นสิ่งอยู่เหนือวิสัยของคำจำกัดความ คือ แบบสากลภาพของความงาม ทฤษฎีของเพลโต กำหนดสถานภาพผลิตผลของความฉลาดเฉียบแหลมที่ได้มาจากการบันดาลใจ อยู่เหนือสิ่งสากลจักรวาล ที่แสดงการตัดสินใจเป็นความถูกต้องหรือความผิด และเหนือขอบข่ายวิสัยสามารถของเหตุผลปัญญาสามัญโดยสิ้นเชิง อริสโตเติลเชื่อมั่นว่าสกุลและชนิดต่าง ๆ นั้น เพียงพอที่จะอธิบายถึงการลอกเลียนแบบ และประสบการณ์เกี่ยวกับวัตถุที่ลอกเลียนแบบธรรมชาติ แต่ก็มีปัญหาเกิดขึ้นในปรัชญาศิลปะ ตามธรรมชาตินี้ โดยเฉพาะข้อเท็จจริงที่ว่า “การสร้างของคำอุปมาไม่อาจสอนได้และในการแสดงนัยความหมายว่า ศิลปะมิใช่เทคนิคในการสร้างเรื่อง แทรเจดี้ ของนักแสดงละคร แต่เพลโตเห็นว่า ศิลปะได้รับการตำหนิ เพราะมันเป็นการถ่ายแบบจากสำเนาต้นฉบับ และมีผลต่อความรู้สึกต่าง ๆ

อริสโตเติลเห็นว่า ศิลปะเริ่มขึ้นเพื่อการลอกเลียนแบบโดยสัญชาตญาณ และเป็นการแสดงเหตุผลของสัญชาตญาณนั้น รวมทั้งเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในการลอกเลียนแบบนั้นด้วย เรื่อง แทรเจดี้ ก็เป็นเรื่องแสดงเหตุผลจากศักยภาพ เป็นเพลงสวดแสดงลักษณะดุร้ายในภาวะปกติของบทละคร

ในยุคกลางนี้ อิทธิพลต่าง ๆ ของอริสโตเติลได้กลายมาเป็นส่วนที่มีอำนาจเหนือ เพราะนักประวัติศาสตร์ปรัชญาทั้งยุคก่อนและยุคต่อมา ถูกกำหนดลักษณะสำคัญไว้ด้วยทวินิยมทางญาณวิทยา เพราะนักทฤษฎีญาณวิทยาพยายามอธิบายสัจธรรมให้มีความหมายทั้งในด้านวิวรรณ์ (Revelation) และในด้านของเหตุผล (Reason) เพราะนักปรัชญาศิลปะในสมัยต้น ๆ ถูกกำหนดไว้ด้วยการพัฒนาทฤษฎีของการสร้างสรรค์แบบศิลปะ ซึ่งได้มาจากเพลโต ต่อมาอริสโตเติลได้โน้มน้าวไปยังเพื่อย้ำว่า ศิลปะคือการสร้างและเป็นพฤติกรรมอันถูกต้อง

Philostratus ปฏิเสธทฤษฎีที่ว่า ศิลปิน คือผู้ลอกเลียนแบบของความจำเป็น โดยอธิบายเหตุผล เรื่องเทพอพอลโล ของกรีกว่า ไม่มีความต้องการที่จะพบเทพเจ้าทั้งหลาย นั่นคือ การจินตนาการ ได้สร้างผลงานเหล่านี้ขึ้น ศิลปินผู้ฉลาดและละเอียดอ่อนกว่า อยู่เหนือการลอกเลียนแบบ

ในบทสนทนาหลายเรื่อง มีสิ่งที่น่าสนใจมากกว่าธรรมดาและน่าพิจารณาโดยเฉพาะก็คือว่า เราได้ทราบการจินตนาการของการสร้างสรรค์ เหมือนกับเป็นแบบแห่งเสรีภาพของมนุษย์ การจินตนาการนั้นเมื่อเปรียบกับการลอกเลียนแบบก็เป็นไปโดยอัตโนมัติ กล่าวคือ การจินตนาการการเดินทางไปหาจุดหมายอย่างเอาจริงเอาจัง ซึ่งได้กำหนดตัวมันเองลงไป ในขณะที่การลอกเลียนแบบนั้นดำเนินไปเพื่อคิดถึงจุดหมายของมัน พร้อมกับอ้างถึงความจริง และมีปัญหาครุ่นคิดอยู่ด้วยเสมอ

Longinus นักวิจารณ์ที่ยิ่งใหญ่แห่งยุค แสดงคำศัพท์แตกต่างกันไว้ คือ การบันดาลใจ สำคัญมากกว่าการจินตนาการ ก็ได้ปฏิเสธคุณค่าอย่างแข็งขันต่อบรรทัดฐานต่าง ๆ ที่เพลโตเคยแสดงเหตุผลไว้ว่าเป็นสิ่งภายนอกจากศิลปินผู้ลอกเลียนแบบ ในขณะที่เพลโตได้ยืนยันว่า ศิลปะแบบลอกเลียนแบบเป็นส่วนภายใน เพราะศิลปินผู้ลอกเลียนแบบนั้น อยู่ห่างไกลจากความจริงถึง 2 ทอด แต่ก็ยืนยันว่า ศิลปะที่ยิ่งใหญ่นั้น มิใช่การตัดสินใจตามบรรทัดฐานของการตรวจสอบความถูกต้องทุกกระเบียดนิ้ว จินตกริเองก็ไม่ต้องการฝึกหัด หรือถูกสอน ศิลปะที่ยิ่งใหญ่นั้นไม่มีความมุ่งหมายที่จะโน้มน้าวจิตใจให้ชอบ แต่มักเป็นเรื่องของการถ่ายทอดอารมณ์ ศิลปินผู้ได้รับการบันดาลใจ จะคิดถึงความต้องการน้อยมาก ส่วนนักปราชญ์เป็นผู้ปราศจากข้อจำกัดและมื่อทธิพลมากต่อนักเขียนในศตวรรษที่ 18 ผู้ขัดแย้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กลุ่มอริสโตเติลวางไว้ ความประเสริฐเลิศล้ำของพวกเขาเอง ได้จัดให้พวกเขาอยู่ใกล้พระจิตที่ทรงพลังของพระเจ้า และศิลปะที่ยิ่งใหญ่นั้น มิใช่สิ่งที่จะตัดสินเพียงความถูกต้องชั่วขณะ ศิลปะเป็นการเคลื่อนย้ายอย่างลึกซึ้งมาก ที่มีผลกระทบต่อการตีคุณค่าในอำนาจการสร้างสรรค์ทั้งในตัวศิลปินและผู้ดู ศิลปินผู้ได้รับการบันดาลใจนั้นอยู่พ้นวิสัยสามัญสำนึกส่วนตัวของเขา นักปราชญ์ผู้ฉลาดนั้นมีกำเนิดและมีคุณสมบัติประจำตัวด้วยพลังอำนาจต่าง ๆ ที่ไม่อาจบรรลุได้โดยอาศัยวิธีการแนะนำพร่ำสอน ลองจินตเห็นด้วยกับผลบางประการของความฉลาดเฉียบแหลมตามธรรมชาติที่อาจบรรลุถึงได้ด้วยศิลปะ ความประหลาดโดยวิธีการบันดาลใจ ไม่ดึงดูดใจเรา ก็เพราะความประเสริฐเลิศล้ำที่ยกเอานักปราชญ์มาอยู่ใกล้ชิดกับพระจิตที่ทรงพลังของพระเจ้านั่นเอง และมีพลังสร้างสรรค์ด้วย แต่ก็มีสิ่งสำคัญที่น่าคิดก็คือว่า สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นคือความคิดต่าง ๆ ในตัวผู้รับรู้นั้นผ่านไปเหนือข้อจำกัดต่าง ๆ ที่บรรจุเข้าไปในตัวเรา แล้วอะไรจะอยู่ในจิตใจของคนครึ่งเทพเจ้า ที่ผู้ตั้งจุดหมายสำคัญเขียนขึ้นไว้? เรื่องนี้มีคำตอบอยู่ในเรื่อง Symposium ของเพลโต ที่ว่าจุดหมายของศิลปะ คือการสร้างสภาพแห่งการสร้างในตัวผู้ดูขึ้น

ฟีโล (Philo) นักปรัชญาชาวยิว ก็ได้รับอิทธิพลอันลึกซึ้งจากปรัชญากรีก พวกนักเทววิทยาและนักปรัชญาชาวกรีกอื่น ๆ ต้องการการประนีประนอมการวิวรรณ์ ของฮีบรู กับปรัชญากรีกเข้าด้วยกัน โดยวิธีการแปลความหมายเชิงเปรียบเทียบ ประเด็นสำคัญสำหรับนักปรัชญาศิลปะก็อยู่ที่การแปลความหมายของพระเจ้ากับมนุษย์ของฟีโลนั่นเอง ตามความหมายของเสรีภาพของจิตวิญญาณในแต่ละสิ่งที่มีอยู่เหมือนกับผู้สร้างทั้งหลาย มีปัญหาสำคัญ ๆ ก็คือ ข้อเปรียบเทียบอันยิ่งใหญ่ของศิลปินที่มีต่อพระเจ้า ซึ่งจะเป็นการแสดงการคิดที่มโนภาพของการสร้างของศิลปินได้เติบโตขึ้นมา แต่เพลโตมีความเชื่อว่า พระเจ้าเป็นช่างฝีมือและเป็นผู้สร้างจักรวาล มนุษย์เป็นพิภพเล็ก ๆ ของมหาจักรวาล ส่วนอริสโตเติลเชื่อว่า จักรวาลเป็นสิ่งที่ไม่มีที่สิ้นสุดและข้อเปรียบเทียบระหว่างศิลปินกับพระเจ้า เป็นเรื่องเล็กน้อยส่วนข้อเปรียบเทียบระหว่างศิลปะกับธรรมชาติเป็นความคิดที่สำคัญที่สุด พระเจ้าตามทรรศนะของฟีโล เป็นพระเจ้าที่อยู่ในพระคัมภีร์เก่า ผู้ทรงสร้างจักรวาลไม่ใช่สร้างจากสสารวัตถุที่มีอยู่ก่อนแต่เป็นการสร้างจากความว่างเปล่า เป็นโลกสถาปนิกของจักรวาลและเป็นผู้สร้างมนุษย์ด้วย

มนุษย์ถูกสร้างขึ้นในจินตนาการของพระเจ้า พร้อมกับมอบเจตจำนงเสรีให้ด้วย แต่กระนั้นก็ตามพระเจ้าผู้สร้างก็มีไม่ใช่เพียงโลกสถาปนิกของจักรวาลเท่านั้น แต่ยังมีอุตริวิสัยและทรงแสดงธรรมชาติของพระองค์ต่อสรรพสิ่ง เพราะฉะนั้น ฟีโลจึงเห็นว่า พระเจ้าที่อยู่ในฐานะเป็นอุตรภาพอย่างสมบูรณ์ทรงอยู่เหนือประสบการณ์แห่งเหตุผล เหนือคำทำนายใด ๆ ทั้งสิ้น จึงทรงเป็นสัจธรรมสูงสุด ตามทรรศนะของเพลโต โลกสถาปนิก (Demiurge) สร้างจักรวาลขึ้นภายหลังแบบของแบบสากลที่เขาได้สร้างขึ้น แต่ฟีโลเห็นว่าพระเจ้าทรงสร้างแบบสากล (The Ideas) ขึ้น อันเป็นสิ่งที่มีอยู่ทั่วไปทุกแห่งหนในพระจิตของพระองค์ และมีสถานภาพของมันอยู่ในพระวจนะอันเป็นต้นกำเนิดแรกในระบุนั้น และยืนยันด้วยว่า พระเจ้าทรงสร้างแบบแห่งมโนคติสากลขึ้น เพราะหากปราศจากแบบต้นกำเนิดเดิมที่สวยงามแล้ว ก็จะไม่มีการสวยงามใด ๆ ที่จะถูกสร้างขึ้นได้

ตามทรรศนะของฟีโล ในฐานะที่พระเจ้าทรงอยู่เหนือความคิด เหตุผล ถือเป็นแบบแห่งมโนคติสากลของเพลโต พร้อมกับสถานภาพในพระวจนะที่ประกอบขึ้นเป็นโลกแห่งเหตุผลทางปัญญาที่ถูกสร้างขึ้นในวันแรก พระวจนะที่ประกอบขึ้นเป็นโลกแห่งเหตุผลทางปัญญาที่ถูกสร้างขึ้นในวันแรก พระวจนะนั้นหลังจากออกไปจากสารัตถะของพระเจ้าและเป็นลักษณะที่สมบูรณ์ของพระองค์ ในขณะที่พระองค์ทรงเปิดเผยพระองค์เองต่อโลก เป็นสิ่งเปรียบเทียบกับตัวบุคคล

กับพระเจ้าในกระบวนการของการคิด แต่เมื่อเปรียบเทียบกับโลกสถาปนิกของเพลโตแล้ว ก็เป็นผู้ถูกกำหนดเงื่อนไขภายนอก โดยแบบแห่งมโนคติสากล และโดยสสารวัตถุซึ่งมีใช้สิ่งที่เขาสร้างขึ้น แต่พระเจ้าในทรรศนะของฟีโลเป็นสิ่งถูกกำหนดเงื่อนไขภายนอกที่มีใช้ทั้งโดยแบบแห่งมโนคติสากลที่มีอยู่ในพระวจนะ และมีใช้โดยสสารวัตถุ อันมีใช้สิ่งมีเป็นอยู่ในปรัชญาทวินิยมทางญาณวิทยาของเพลโต ได้แสดงแหล่งกำเนิดของความรู้ไว้ 2 อย่าง คือ

1. วิวรณ์ - Revelation
2. เหตุผล - Reason

แต่สำหรับนักปรัชญาศิลปะแล้ว เป็นเรื่องยุ่งยากที่จะประมาณค่าสำคัญในการคาดคะเนความจริง เพราะมีอิทธิพลครอบงำปรัชญาในระบบทั้งของโพลติอุส และเซ็นต์ ออกัสติน สองนักปรัชญาที่มีอิทธิพลมากที่สุดในศิลปะและความงาม สมัยกลางในประวัติศาสตร์ปรัชญา

หันกลับไปดูทรรศนะของโพลติอุส ที่จะพิจารณาเหตุผลของเพลโตที่ว่า ศิลปินสร้างการลอกเลียนแบบ ของการลอกเลียนแบบ คือ เป็นการลอกแบบของความคิดอันหนึ่ง ในทรรศนะนี้ให้คุณสมบัติงานศิลปะพร้อมด้วยคุณค่า แต่มีใช้คุณค่าของสิ่งสูงสุด แต่ก็เป็นที่ด้อยกว่าที่เพลโตเคยให้ไว้ เพราะโพลติอุสเห็นว่า ความจริงสูงสุดนั้นเป็นสิ่งมีหนึ่งเดียว (the one) คือเป็นสัจ หรือเป็นสภาวะต้นกำเนิดอยู่เหนือคำอธิบายเหตุผลใด ๆ ทั้งสิ้น สภาวะหนึ่งเดียวนั้นได้สร้างสรรค์โลกจากตัวมันเอง พร้อมด้วยกระบวนการมีสภาวะมากมายที่มีจากสาเหตุ คือบ่อเกิดสภาวะหนึ่งเดียวนั้นได้ไหลล้นไป มีความอุดมสมบูรณ์ที่ได้ผลิตสิ่งใหม่ขึ้น และหลังไหลให้เกิดจิตหรือวิญญาณ และแม้แต่สสารวัตถุด้วย โพลติอุสเชื่อว่าในกระบวนการของบ่อเกิดนั้นเอง จิตใจได้หมุนมุ่งไปสู่แหล่งกำเนิดเดิมของมัน การรู้สภาวะหนึ่งเดียวนั้น ก็ได้ตั้งลัทธิทวินิยมที่ว่าด้วยความรู้กับสิ่งที่ถูกรู้ขึ้น เพราะเหตุนี้ สภาวะหนึ่งเดียว จึงเป็นสิ่งไร้ชื่อ และมีใช้เรื่องของการความรู้โดยเหตุผลด้วย จะรู้ได้ก็เฉพาะโดยการสื่อสารทางจิต หรือในสถานะของความปลื้มปิติ เท่านั้น

ศิลปินทั้งหลายตามทรรศนะของโพลติอุส มีใช้เพียงแต่การลอกเลียนแบบเท่านั้น แต่ยังคงต้องหันกลับไปหาหลักการของสิ่งต่าง ๆ และเพิ่มเสริมแต่งสิ่งที่ขาดหายไปด้วย พวกเขาจึงเป็นเจ้าของความงาม ศิลปะต่าง ๆ กลับไปหาแบบแห่งมโนคติสากล จากสิ่งที่ธรรมชาติถือกำเนิด และมีพลังที่จะปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นในธรรมชาติสากล โพลติอุสเขียนไว้ว่า ศิลปะต่าง ๆ นั้นเองคือ เจ้าของของความงาม และเป็นตัวเสริมเพิ่มเติมในที่ที่ธรรมชาติสากลขาดหายไป

ที่กล่าวมา คือ ขั้นตอนที่สำคัญในการแปลความหมายจำกัดที่เพลโตให้ไว้ในเรื่องศิลปะ และก็เป็น การปรับปรุงทฤษฎีของอริสโตเติลด้วย ว่า รูปแบบนั้นก็อยู่ในสิ่งที่ เป็นสสารวัตถุนั้นเอง และจะถูกสร้างให้ปรากฏชัดเจนขึ้นด้วยศิลปะ แต่ก็มีปัญหาที่น่าพิจารณาของโพลตินุส ว่าศิลปะ สูงกว่าสิ่งที่ศิลปะสร้างขึ้น เสรีภาพของศิลปินประกอบอยู่ในภาวะแห่งเหตุผลในด้านเทคนิค แต่ก่อนหน้าซึ่งถูกแกะสลักเป็นรูปทรงที่ศิลปะให้แก่นั้น ในขณะที่ความงามของธรรมชาติสากลมี อยู่ในรัศมีโชติช่วงของแบบแห่งความคิดสากล แต่ต่ำกว่าแหล่งกำเนิดเดิมของมัน รูปแบบหรือ รูปทรงนี้มีอยู่ในจิตของศิลปิน ก่อนที่มันจะมาปรากฏมีขึ้นในก้อนหิน ความงามก็อยู่ในจิตของศิลปิน และไม่ได้เข้าไปในก้อนหิน ความงามที่เข้าไปปรากฏในก้อนหิน เป็นเพียงความงามเล็กน้อยที่มา จากความงามที่ยิ่งใหญ่กว่า และถูกเปิดเผยเฉพาะเท่าที่ก้อนหินเหมาะแก่ศิลปะ

โพลตินุสเห็นว่า ศิลปะทั้งหลายให้การแสดงเป็นสิ่งที่แทนที่ชัดเจนของสิ่งที่มองเห็น แผ่นหิน อ่อนกลายเป็นความสวยงามได้แม้ว่ารูปแบบ หรือความคิด จะถูกนำเข้ามาโดยศิลปะ แต่มันก็เป็น สิ่งมีอยู่ในตัวผู้ออกแบบ คือศิลปินอยู่แต่เดิมก่อน ก่อนที่มันจะเข้าไปสู่แผ่นหินอ่อนนั้น อย่างไร ก็ตาม ก็ยังมีข้อที่เป็นปัญหาในการกำหนดคุณค่าของศิลปะ ซึ่งอาจเป็นความกำกวมในความคิด ของโพลตินุสเองที่เกี่ยวกับสสารวัตถุในระบบปรัชญาของตน ลัทธิเพลโตใหม่ยืนยันว่า สสารวัตถุ มีอยู่จริง และยอมรับคุณค่าที่มีต่อมัน โดยวิธีนี้ โพลตินุสจึงอธิบายความอัปลักษณ์ (Ugliness) เทียบเคียงโดยให้ข้อเสนอแนะว่า ภาพรวมของสิ่งอาจสวยงาม แม้ส่วนประกอบย่อย ๆ หรือบางส่วนของมันอาจน่าเกลียด โดยนัยนี้ศิลปินจะไม่สร้างสัตว์ให้มีดวงตาทั้งหมด และให้ข้อเสนอที่ควร จะถามว่าโลกนั้น เป็นคนละอย่างกับที่มันเป็นอยู่จริงหรืออย่างไร

อนึ่ง เราก็เหมือนกับประชาชนทั่วไปที่ไม่เข้าใจภาพจิตรกรรม ต่างตำหนิติเตียนว่า สีทุก แห่งในภาพนั้นไม่สวยเลย แต่ศิลปินได้ระบายสีพื้นเหมาะเจาะทุกจุด หรือเราก็อาจตำหนิตละคร เพราะตัวบุคคลผู้แสดงไม่เป็นวีรบุรุษกันทุกคน แต่ในบทละครนั้นรวมทั้งผู้แสดงเป็นคนรับใช้ คนโง่เซอะ และตัวตลกสามหาวเข้าไปด้วย ซึ่งล้วนแต่เป็นส่วนและหีบห่อหุ้มของมัน การรวม เข้ากันของลัทธิเพลโตใหม่ เทววิทยาคริสเตียน และความเป็นอัจฉริยภาพของบิดาแห่งศาสนา นั้นเอง ทำให้ปรัชญาศิลปะของ St. Augustine เคลื่อนย้ายออกไปนอกพื้นที่แห่งเสรีภาพตาม เงื่อนไขต่าง ๆ ภายนอก เพื่อสภาพการสร้างสรรคที่สมบูรณ์ในศิลปะ ซึ่งเป็นสิ่งสัมพันธ์ร่วม ทางสุนทรีย์กับเสรีภาพของเจตจำนง

ตามทฤษฎีพีโลนั้น พระเจ้าคือพระเจ้าผู้สร้าง แต่การสร้างจักรวาลเป็นหน้าที่ของพระวจนะ (Logos) แต่ St. Augustine เชื่อว่าไม่มีภาวะแห่งความมีทั้งหลายแทรกอยู่ระหว่างพระเจ้ากับโลก แต่เพื่อให้สอดคล้องกับพระคัมภีร์เก่า Augustine จึงเชื่อว่า พระเจ้าทรงสร้างจักรวาล โดยปราศจากเงื่อนไขภายนอกใด ๆ ทั้งสิ้น แต่เพลโตเชื่อว่าโลกสถาปนิก (Demiurge) สร้างโลกขึ้น ภายหลังแบบแห่งความคิดสากล (The Ideas) และไม่ใช้สสารวัตถุ และมีใช้สิ่งที่เขาสร้างขึ้นด้วย Augustine เชื่อว่า พระเจ้าไม่ต้องการแบบ พระองค์ทรงสร้างโลกจากความว่างเปล่า โดยเหตุนี้เอง ทฤษฎีที่ว่าด้วยเสรีภาพแห่งเจตจำนงของอริสโตเติลก็ถูกแทนที่โดยทฤษฎีที่ว่าด้วยเสรีภาพแห่งเจตจำนงของ St. Augustine

เพลโตเชื่อว่า มนุษย์เป็นจักรวาลย่อยของมหาจักรวาล เขามีเสรีภาพในการเลือก แต่ Augustine เชื่อว่า มนุษย์ถูกสร้างขึ้นในจินตภาพของพระเจ้าและมีเสรีภาพในการเลือก แม้ว่าเสรีภาพนั้นไม่อาจเทียบเท่ากับเสรีภาพของพระเจาก็ตาม แต่ตามทฤษฎีของเพลโตระเบียบของธรรมชาติเป็นระเบียบอันหนึ่งในบรรดากฎที่ตายตัว แต่ Augustine เห็นว่า พระเจ้าอาจแทรกอยู่กับเรื่องลึกลับมหัศจรรย์ต่าง ๆ ด้วย ในการแปลความหมายศิลปะ St. Augustine นิยมเพลโตมากกว่าโพลติอุส โดยถือว่า คณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเข้าใจงานที่ศิลปินผลิตขึ้น จึงได้ย้ำความสำคัญของคณิตศาสตร์เพื่อศิลปะ ของสมมติฐานต่าง ๆ เช่นสัดส่วนของส่วนประกอบต่าง ๆ ที่มีต่อส่วนอื่น ๆ แต่ละส่วนและต่อส่วนรวม ประกอบกันขึ้นเป็นความงามที่ปรากฏต่อประสาทสัมผัส เช่น จักษุสัมผัสและโสตสัมผัส เป็นต้น ข้อเท็จจริงอันนี้เอง ที่ก่อให้เกิดเป็นสิ่งสวยงาม คือเป็นสัดส่วนอันเหมาะสมแก่กาลสมัย นอกจากการวัดที่แน่นอนโดยสภาพความจำเป็น (necessity) นี้ เฉพาะส่วนผสมกลมกลืนนั่นเองสามารถเป็นสิ่งสวยงามได้ แต่โดยที่จริงแล้วก็ไม่มีสิ่งใด ๆ ที่เป็นสิ่งไม่สลับซับซ้อน โดยการยืนยันด้วยทฤษฎีทางคณิตศาสตร์นี้เอง การศึกษาเรื่องศิลปะจึงเป็นเรื่องนามธรรมหย่อนไป และเป็นสิ่งรวมประสานทุกอย่างมากกว่าทฤษฎีของเพลโตเป็นการอนุมานจากเรื่องต่าง ๆ ไปหาจำนวนและเน้นการสร้างสรรค์ การศึกษาศิลปะก็ถูกรวบง่าอยู่ด้วยมโนภาพของพระเจ้าที่ทรงอยู่ในฐานะผู้สร้างโลกในเทศะและในกาละ Augustine มีทฤษฎีว่าทฤษฎีวิสัยและสรรพเสียง โดยปกติแล้วไม่ใช่สิ่งสุนทรีย์ เพราะสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อยู่ในเทศะและในกาละ ยิ่งไปกว่านั้น สัญชาตญาณทางประสาทสัมผัสก็เป็นเรื่องภายในจิตสำนึกที่มีต่อเหตุผล คือ อารมณ์ของสิ่งที่พระเจ้า รสนิยมส่วนบุคคลก็มุ่งฝึกไปหาจำนวนต่าง ๆ แม้ว่า แบบของจำนวนต่าง ๆ จะเป็นสากลจักรวาลก็ตาม จำนวนต่าง ๆ ก็เปิดช่องให้ความหลากหลายตามรูปแบบ

แต่เอกภาพพระเจ้าก็จัดเตรียมไว้โดยที่พระองค์ทรงอยู่เหนือเทศะและกาละโดยสิ้นเชิง

ด้วยการคาดคิดทางเทววิทยาในงานเขียนทางศิลปะได้แสดงให้เห็นเด่นชัด 2 ประเด็น คือ

1. พิจารณาสิ่งอัปลักษณ์
2. เปรียบเทียบความงามศิลปะกับความงามของพระเจ้า

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ตามทฤษฎีของ St. Augustine นั้น พระเจ้าทรงสร้างโลกขึ้นด้วยพฤติกรรมแห่งเจตจำนง ทรงสร้างสสารวัตถุดิบ โลกถูกสร้างขึ้นด้วยสสารวัตถุที่ปราศจากรูปแบบและสสารวัตถุก็ถูกสร้างด้วยความว่างเปล่า ความเสื่อมโทรมของความงามนั่นเอง คือ ความอัปลักษณ์ แต่พระองค์ไม่อาจรับสนองได้ทั้งเพื่อความชั่วร้ายหรือความอัปลักษณ์ พระองค์ทรงสร้างสรรพสิ่งจากความว่างเปล่า เขาเห็นว่า สสารวัตถุเป็นภาชนะที่รองรับรูปแบบต่าง ๆ เป็นหลักของความเปลี่ยนแปลงและในขณะเดียวกันมันก็เป็นสิ่งไร้ชีวิตด้วย Augustine เขียนถึงชุมชนผู้ยืนยันว่า มีธรรมชาติอย่างหนึ่งที่พระเจ้าผู้ทรงอำนาจยิ่งใหญ่ได้ทรงสร้าง แต่ขณะเดียวกันพระองค์ก็ทรงจัดวางแบบโลกให้เหมาะสม แล้วเราก็เริ่มเรียนรู้เหตุผลว่า เรื่องนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร แล้วปฏิเสธเหตุผลอันยิ่งใหญ่ของพระเจ้า การที่เป็นเช่นนั้น ก็เกิดจากความเคยชินตามความปรารถนาของตน ด้วยการมองเห็นช่างฝีมือ และผู้สร้างบ้านเรือนทั้งหลาย รวมทั้งนายช่างทุกลักษณะชนิด ผู้ไม่มีพลังอำนาจสร้างผลงานศิลปะของตนให้ได้ดี หากว่าไม่อาศัยวัตถุดิบต่าง ๆ ที่ได้ตระเตรียมไว้ให้พร้อม

อนึ่ง เครื่องวัด รูปแบบ และระเบียบ กล่าวกันว่าเป็นสิ่งเหลว เมื่อมันเป็นเรื่องภายในกับสิ่งที่มันควรจะเป็น หรือมันถูกรับเข้ามาหาวัตถุ (อารมณ์) ต่าง ๆ ที่มันยังไม่ลงรอยกัน หรือที่ถูกรับเข้ามาอย่างไรการประสานกลมกลืน เรื่องนี้เป็นประเด็นพื้นฐานมากกว่าการใช้บรรทัดฐานเหล่านี้ สิ่งโลกียวิสัยที่สวยงามทุกสิ่ง หลังความงามของมันออกมาจากพระเจ้า สิ่งสวยงามนั้นเป็นเรื่องของอารมณ์โลกโลกียวิสัย เป็นเรื่องค้นหา และเป็นความดีชนิดต่ำ ๆ ชนิดหนึ่ง เมื่อเปรียบกับสิ่งสูงสุดคือพระเจ้า ความงามสากลอยู่เหนือวิญญาณทั้งหลาย และสิ่งสวยงามทั้งหลายที่ศิลปินสร้างขึ้นก็หลังไหลออกมาจากความงามทางกายภาพของแบบ (Pulchritudo) ซึ่งเป็นสภาวะหนึ่งเดียวและเป็นสภาวะที่เหนือสรรพสิ่งที่งาม รูปแบบหรือความคิดในพระจิตของพระเจ้านั่นเองเป็นศูนย์รวม

St. Augustine มั่นใจว่า ศิลปะเป็นสิ่งมีอยู่จริงนอกจากลม และควันไฟ แม้ว่าความงามของสิ่งต่าง ๆ จะเป็นที่ยอมรับกันว่า เป็นผลผลิตของพฤติกรรม หรือเจตจำนงแห่งการสร้างสรรค์

ของมนุษย์ก็ตาม แต่ความใส่ใจของเขาโดยพื้น ๆ แล้ว ก็มุ่งไปหาความงามที่ประเสริฐ ที่อยู่เหนือ
สิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น อย่างไรก็ตาม สิ่งที่น่าชื่นชม ก็อาจเป็นความงามของรูปทรงต่าง ๆ (figures)
ของคณิตศาสตร์ที่สวยงามมากด้วย แบบแห่งความคิดสากล (Ideas) ของเพลโต ปัจจุบันก็รวม
อยู่กับภาวะแห่งการสร้างของพระเจ้า มันมีได้อยู่ภายนอกพระองค์เลย แต่ความงามอื่น ๆ ทั้งหมด
ก็ยึดเอาความหมายจากอัตราส่วน (ratios) ซึ่งอยู่ภายนอกตัวมันเอง

การแสดงความหมายปรัชญาศิลปะของ St. Augustine นั้นเท่ากับเป็นการถ่ายทอดอภิปรัชญา
ของเพลโตเข้าไปในเทววิทยานั้นเอง คือเป็นเรื่องแสดงไว้สำหรับความงามไว้ชัดเจน พระเจ้า
ทรงเป็นภาวะอันหนึ่งเดียวเหนือมโนภาพใด ๆ ไม่อาจนึกคิดเอาได้ และความดีสากล (the Good)
เหนือคำพูด ก็เป็นสิ่งไม่อาจกล่าวด้วยคำพูดใด ๆ ได้ St. Augustine เห็นว่า พระเจ้าเป็นอัครวิสัย
อยู่เหนือประเภทของอริสโตเติล ไม่อาจอธิบายเหตุผลได้เหมือนกับเนื้อสารอื่น แต่อยู่ในฐานะเป็น
สาร์ตยะยิ่งกว่านั้น Augustine มีทรรศนะว่า พระเจ้าเป็นผู้สร้างโลกขึ้นในกาลและเทศะ ทรง
เป็นอัครภาพอย่างสมบูรณ์ พระเจ้าคือความงามและพระเจ้าพันวิสัยแห่งเหตุผล ไม่มีคำกล่าว
ยืนยันใด ๆ ที่จะทำให้เกี่ยวข้องกับพระองค์ได้ คุณค่าทางสุนทรีย์อันเลิศล้ำนั้นจะเข้าใจได้ก็ด้วย
เอกภาพอันลึกลับห้ศจรรย ในเรื่องเทววิทยาที่ลึกลับห้ศจรรยนั้น ทฤษฎีว่าด้วยความงามก็เหนือ
วิทยาศาสตร์ และเหนือเหตุผลต่อสัจธรรมแห่งศรัทธาและการวิวัฒน์ พระนามต่าง ๆ ของพระเจ้า
ไม่ใช่สิ่งพรรณนาพระลักษณะธรรมชาติของพระองค์เองได้ แต่เป็นเพียงอธิบายตามพระลักษณะ
ต่าง ๆ ในตัวเราเท่านั้น โดยข้อเท็จจริง พระเจ้าทรงปราศจากพระนามและมีพระนามมากมาย
คงที่ Areopagite เขียนไว้ว่า ขณะที่มีความเจ็บปวดก็ไม่มีคามเศร้าโศก และขณะที่สนุกเพลิดเพลิน
ก็ไม่ได้รื่นเริงนั่นเอง ดังนั้น ชีวิตเริ่มแรกมิใช่ชีวิตที่กำลังเป็นอยู่ และแสงสว่างดวงเดิมก็มีได้
ส่องสว่าง ฉะนั้น

เพลโตสรุปความหมายว่า แบบแห่งความงามสากล เป็นได้ทั้งสิ่งที่ใช้แทนนามและคุณศัพท์
ของนาม แต่ดีไอน์ซึสแล้ว สิ่งนี้อาจกล่าวได้ก็คือว่า สาเหตุทั้งหลายไม่เหมือนกับผล แม้ว่าผลต่าง ๆ
ถือเอาว่ามันสามารถเป็นได้มากเท่าที่มันสามารถเป็นได้ของสาเหตุและพยายามที่จะกลายเป็น
เหมือนกับตัวมันอีกก็ตาม อิทธิพลต่าง ๆ ของพีโลก็เหมือนกับของเพลโตที่เข้าไปเพื่อผลิตข้อความ
ที่น่าสนใจเป็นพิเศษสำหรับนักปรัชญาศิลปะ ยังมีสิทธิวินิยมนที่ฉายออกมาอย่างเฉียบแหลม
ระหว่างความงามกับสิ่งที่งาม โดยอาศัยการแปลความหมายของพระเจ้าที่ทรงปราศจากพระนาม
และมีพระนามมากมาย ความงามกลายเป็นสิ่งสมบูรณ์และเป็นอัครภาพ การให้เหตุผลเรื่อง

ความงามของพระเจ้าหรือการยืนยันความงามของพระองค์ ก็คือการสันนิษฐานด้วยคำศัพท์ต่อ พระผู้ปราศจากพระนาม ความเป็นแหล่งกำเนิดของสรรพวัตถุที่งาม และเพราะพระเจ้าทรง เป็นอุตรภวะนั้นเอง ทั้งประสาทสัมผัสและเหตุผลแห่งปัญญา จะต้องถูกละทิ้งไป ถ้าหากเรา มีความเข้าใจซาบซึ้งในพระองค์ เฉพาะความปลาบปล้ำมยินดีที่สมบูรณ์ โดยปราศจากการยึดมั่น ในตัวตนด้วยความบริสุทธิ์ทั้งปวงเท่านั้น ที่ท่านจะพ้นไปจากรัศมีแห่งความมืดทั้งปวง

St. Thomas Aquinas นักปรัชญาคนสำคัญในสมัยกลางคนหนึ่งยืนยันว่า เป็นไปไม่ได้ โดยเหตุผลทางธรรมชาติที่จะบรรลุถึงความรู้ของบุคคลผู้ศักดิ์สิทธิ์ แต่ก็โดยอาศัยเหตุผลแห่ง ธรรมชาตินั้นเอง เราอาจรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเอกภาพของสารัตถะที่ศักดิ์สิทธิ์ แต่ไม่ใช่สิ่งที่ เกี่ยวกับความแตกต่างของบุคคลผู้ศักดิ์สิทธิ์ และเขาผู้พยายามพิสูจน์ตรีเอกภาพของบุคคลต่าง ๆ โดยอาศัยเหตุผลทางธรรมชาติซึ่งชวนให้ละทิ้งจากความถูกต้องของศรัทธา ประเด็นนี้เองเป็น ส่วนสำคัญในปรัชญาศิลปะของ Thomas เกี่ยวพันกันอยู่ ก็จำเป็นต้องมีสิ่ง 3 สิ่ง เพราะความงาม รวมเอาเงื่อนไข 3 ประการเข้าไว้ คือ

1. สมบูรณ์ภาพ หรือความสมบูรณ์ เพราะสิ่งต่าง ๆ ที่ชำรุดเสียหายก็จะกลายเป็น สิ่งอัปลักษณ์ ตามความเป็นจริง
2. ความได้สัดส่วน หรือการประสานกลมกลืนกันอย่างถูกต้องเหมาะสม
3. ความโชติช่วงสว่างไสว หรือความแจ่มแจ้งชัดเจน

เมื่อสิ่งต่าง ๆ ที่ได้ชื่อว่าสวยงามแล้ว ก็หมายถึงสี่สันสดใส แม้ว่าตามปกติ สิ่งทั้งหลาย จะเป็นสิ่งยืนยันได้เฉพาะในสิ่งสิ่งหนึ่งก็ตาม ก็มีรากฐานอยู่ที่แบบ และความดีเป็นเรื่องของความหิว กระจาย ในขณะที่ความงามสัมพันธ์ต่ออินทรีย์สามารถตระหนักรู้ได้ สิ่งสวยงาม คือสิ่งที่ให้ความ พึงพอใจเมื่อได้พบเห็น เพราะฉะนั้นความงามจึงประกอบด้วยสัดส่วนที่เหมาะสม ประสาท สัมผัสที่ชื่นชมยินดีกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งประกอบเป็นสัดส่วนอย่างเหมาะสม ดังในสิ่งที่เป็นอย่างเบื้องหลัง ชนิดของมันเอง คือ เพราะแม้อินทรีย์สัมผัสก็เป็นเหตุผลชนิดหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันก็เป็นอินทรีย์สามารถ ที่ตระหนักรู้ได้ทุกอย่างด้วย Aquinas สรุปว่า เพราะความรู้เป็นจริงอยู่ได้ ก็โดยการประสาน กลมกลืน และความเป็นเหมือนสิ่งเดียวกันก็สัมพันธ์กับรูปแบบ ความงามจึงเป็นเรื่องของธรรมชาติ แห่งสาเหตุทางรูปแบบอย่างเหมาะสม

มีปรากฏการทดสอบปัญหาที่ว่า สิ่งสวยงาม มีส่วนร่วมอยู่ในความงามของพระเจ้า ข้อเขียน นั้นไม่ได้จัดลำดับไว้ระหว่างงานเขียนของ St. Thomas Bryne และ Wulf ถือว่า Albertus Magnus

เป็นผู้เขียนไว้ ก็อาจเป็นปัญหาหนึ่งที่นักศึกษาจะประสบในปรัชญาศิลปะ มีการอ้างถึง Dionysius ต่อผลที่ว่า พระเจ้าผู้ทรงเป็นสิ่งสวยงามอย่างเป็นสวรรค์พิเศษ จึงได้พระนามว่า ความงามสากล เพราะพระองค์ประทานความงามแก่สรรพสัตว์ที่ทรงสร้างขึ้น ที่สอดคล้องกับการเลียนแบบของแต่ละสิ่ง แต่ก็มีกรกล่าวถึงศิลปะว่า มันมีโชะอะไรอื่นนอกจากการคิดเหตุผลที่ถูกต้องเกี่ยวกับผลงานต่าง ๆ ที่จะต้องถูกสร้างขึ้น ศิลปะ คือ ความถนัดโดยนิสัยในการก่อกำเนิดผล มาริแตง (Maritain) ซึ่งประเด็นไว้ในเรื่อง ศิลปะกับลัทธิสกอลาสติก (Art and Scholasticism) ว่าผลิตผลแห่งความงามเป็นของพระเจ้าเพียงผู้เดียว ประหนึ่งเป็นคุณสมบัติที่แท้จริงของพระองค์ ตามทรรศนะนี้ ศิลปินควรพยายามเพื่อผลิตความงาม และความงามนั้นเองเป็นการปฏิเสธเงื่อนไขต่าง ๆ ในการสร้าง ในกรณีแวดล้อมอื่น ๆ ก็เป็นการถือสิทธิ์ในการดำรงพระชนม์ชีพของพระเจ้าตามลำพังพระองค์

ยังมีอิทธิพลด้านอื่นของลัทธิโทมัสเรื่องทฤษฎีศิลปะกับศิลปะมากกว่าความงามในด้านอุตรภาพ ทฤษฎีถามปัญหาเช่นนั้น Eric Gill ในเรื่องศิลปะของเขาว่า สิ่งต่าง ๆ ถูกสร้างขึ้นอย่างไร? อะไรจำเป็นต่อการสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้น? คำตอบปัญหาเหล่านี้ เขาได้พบในความคิดเหตุผลแบบอริสโตเติลและแบบโทมัสนั่นเอง คือ

1. มีความคิดอยู่ในจิต
2. มีวัสดุปัจจัยของสิ่งที่จะถูกสร้างขึ้น

ในเรื่องนี้ Gill ได้เพิ่มเครื่องมือต่าง ๆ และเจตจำนงที่จะสร้างเข้าไปไว้ด้วยเรื่องที่เขา กำลังเขียนก็ชัดเจนทีเดียวว่า เขาได้อธิบายศิลปะโดยอาศัยสาเหตุสี่อย่างของอริสโตเติล คือ

1. เหตุเชิงประสิทธิภาพ (Efficient cause) สิ่งทีก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง เช่น ผู้สร้าง และเครื่องมือที่ใช้ในการสร้าง
2. เหตุเชิงวัสดุ (Material cause) วัสดุวัตถุดิบโดยธรรมชาติ
3. เหตุเชิงรูปแบบ (Formal cause) ศิลปกรรมชนิดต่าง ๆ
4. เหตุสุดท้าย (Final cause) วัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมาย

หากเราย้อนกลับไปหาศูนย์กลางอีก สรรวจดูการแปลความหมายร่วมสมัยในลัทธิสกอลาสติก จะเห็นการเขียนปรัชญาทางนามธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ดันเต อาลีกิเอรี กวีเอกและนักปรัชญาชาวอิตาลี ที่ยึดถือหลักปรัชญา ของ อโควนัส ย้ำว่า เป็นเรื่องจริง ที่ทฤษฎีเก่า ๆ เป็นเรื่องความสัมพันธ์ของสัดส่วนย่อยต่าง ๆ ต่อส่วนรวมทั้งหมด และยังได้แสดงข้อเปรียบเทียบไว้ชัดเจน

ระหว่างศิลปินกับพระเจ้า ซึ่งไม่เหมือนกันเลยทีเดียว สิ่งที่ดันทเดเคยเขียนเรื่องศิลปะไว้ กลายเป็นเรื่องใหญ่โตมีอิทธิพลในการจำกัดความหมายเรื่อง แทรเจดี้ และ คอเมดี้ แต่เหตุผลเหล่านี้ก็เป็นพยานหลักฐานแสดงให้เห็นว่า เขามีใช่เพียงเป็นผู้ประพันธ์โคลงของ St. Thomas Aquinas เท่านั้น แต่ก็มีหลักฐานไม่น้อยเลยว่า เขาได้รับอิทธิพลปรัชญาของ Thomas อย่างมาก มีตัวอย่างแสดงให้เห็นได้ในเรื่อง The Divine Comedy ที่ดันทเด ได้แปลเทววิทยของ Thomas ที่เป็นเรื่องนามธรรมให้เป็นภาษาของศิลปิน